

Danskere *har* fået glæde af jobvæksten - der er bare blevet færre af dem

(Jobstatistik for dummies). Den oppiskede debat om danskeres og udlændinges andel af jobvæksten beror langt hen ad vejen på en tanketorsk. Og det snyder både Løkke og Thorning.

Jørgen Goul Andersen

Professor, Centre for Comparative Welfare Studies (CCWS)
Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet

Mandag Morgen Blog 2015-06-01

Det er ikke tal, der er grebet helt ud af luften, når Dansk Arbejdsgiverforening påpeger, at den private jobvækst overvejende er gået til udlændinge. Til gengæld er det ude i skoven at konkludere derudfra, at danske statsborgere ikke har fået noget ud af beskæftigelsesfremgangen, sådan som Venstre har antydnet i en kampagne om, at kun 700 nye job er gået til danskerne. Men heller ikke Socialdemokraterne har helt styr på statistikkerne over beskæftigelsesfremgangen i Danmark.

De to partier har gerådet sig ud i en diskussion, hvor de begge tager fejl. Socialdemokraterne praler af at have skabt 40.000 nye arbejdspladser. Venstre mener, at der kun er tale om 700 til danskerne. Begge parter tror sikkert, de har ret. Men det skyldes, at begge sider er ofre for en tanketorsk.

Begge sider synes at lide af en forestilling om, at antallet af danskere i den erhvervsaktive alder er en konstant størrelse. Det er imidlertid ikke tilfældet.

Fra starten af 2008 til 1.april 2015 (seneste tal) er antallet af danskere i den erhvervsaktive alder faldet med 76.663 personer. I den nuværende regerings levetid (fra 1.okt. 2011 til 1. april 2015) er antallet faldet med 37.954 personer, jf. Tabel 1.

Tabel 1. Befolkningen i den arbejdsdygtige alder (15-64 år), opdelt efter statsborgerskab.

15-64-årige	2008K1	2011K4	2015K2	2008-15	2011-15
Dansk statsborgerskab	3.377.289	3.338.580	3.300.626	-76.663	-37.954
Udenlandsk statsborgerskab	235.544	289.655	350.698	+115.154	+61.043
Hele befolkningen	3.612.833	3.628.235	3.651.324	+38.491	+23.089

Kilde: statistikbanken.dk (FOLK1)

Hvis opsvinget i den nuværende regerings tid havde været uden effekt på danskernes beskæftigelse, skulle antallet af beskæftigede danskere være faldet med omkring 28.000 personer. Da rundt regnet 74 pct. af danskerne mellem 15 og 64 år er i beskæftigelse, skulle antallet af beskæftigede være faldet med ca. 74 pct. af de 38.954 personer, der er forsvundet fra arbejdsmarkedet, dvs. med ca. 28.000 personer.

På grund af befolkningstilbagegangen er status quo derfor ikke lig med nul. Det er lig med ca. minus 28.000 beskæftigede. Alle tal, der er bedre end minus 28.000, er dermed ensbetydende med, at danskerne *har* fået del i fremgangen i beskæftigelsen.

Den konklusion er fuldstændigt entydig, også selvom vi tager højde for en række forhold, der kan komplicere billedet en anelse – fx at der er beskæftigede over 65 år, og at der er blevet lidt flere af dem. Det holder også, hvis vi alene ser på privat beskæftigede for at tage højde for, at der er blevet færre offentligt ansatte i den nuværende regerings levetid. Endelig skal det bemærkes, at der er sket en del siden 4.kvartal 2014, hvor de seneste tal stammer fra.

Desværre kan vi ikke gå hen i de sædvanlige statistikker og slå op, hvad det ”rigtige” tal er. Der mangler man nemlig en opdeling efter statsborgerskab.

Dansk Arbejdsgiverforening har skønnet, at det drejer sig om ca. 700 danskere i den private sektor, omregnet til fuldtidsbeskæftigelse. Det er langtfra noget sikkert tal. Men skønnene forekommer ganske ædruelige, så det rammer næppe helt ved siden af.

Om tallet er 700 eller 2000 eller ligefrem minus 2000, er imidlertid ligegyldigt for diskussionen. Tallet er med sikkerhed bedre end de minus 28.000, som ville være udtryk for status quo (eller lidt færre, hvis vi begrænser os til den private sektor). Hvis vi ser bort fra sektoropdelingen, og hvis vi antager, at tallet 700 står til troende, så vil det reelt betyde, at 28.700 danskere har fået andel i den stigende beskæftigelse.

Konklusionen er fuldstændigt entydig: Danskerne *har* fået andel i den stigende beskæftigelse.

En anden måde at sige det samme på er, at danske statsborgere har haft en svagt stigende beskæftigelsesfrekvens. I øvrigt på trods af, at der er blevet omkring 40.000 flere studerende (hvoraf nogle dog har beskæftigelse ved siden af).

Beskæftigelsesfrekvensen er et *relativt* tal, dvs. antal beskæftigede i forhold til befolkningen. Det er det tal, der giver mest mening i den aktuelle politiske debat.

Til gengæld skal man være meget forsigtig med, hvad man bruger de *absolutte* tal til. Til at besvare, om danskerne har fået glæde af fremgangen, giver det absolutte tal absolut ingen mening. Det har de. Punktum.

Man kan dog godt blive klogere af at se på de absolutte tal. Ligesom i mange andre lande går den *danske* befolkning på længere sigt tilbage. Endnu har det ikke manifesteret sig i de samlede tal, når vi regner børn og ældre med – men det kommer. Det skyldes, at danskerne får for få børn – godt nok er problemet større i de fleste andre europæiske lande – men det rækker ikke til, at befolkningen reproducerer sig selv.

Fertilitetsproblemer og kvalifikationsproblemer

Befolkningstilbagegang pga. for lave fødselstal er et globalt problem i de rige lande. I Japan siger den officielle befolkningsprognose, at næsten $\frac{3}{4}$ af befolkningen i den erhvervsaktive alder vil være forsvundet i begyndelsen af næste århundrede.

Japan er verdenshistoriens største ”naturlige eksperiment” siden den sorte død i 1300-tallet, og man er efterhånden ved at indse, hvor uoverskuelige ændringer, befolkningstilbagegangen vil medføre.

Japan har ingen nævneværdig indvandring, og japanske politikere er ikke indstillet på at gennemføre den modernisering af familien og den offentlige sektor, der skal til for at drive fødselstallet i vejret. I Danmarks naboland Tyskland har man moderniseret, men ikke nok. Og trods en pæn indvandring er det ikke nok til at forhindre et fald i befolkning og i særdeleshed i arbejdsstyrken.

Skandinavien er en oase, fordi fertiliteten er relativt høj. Det har en meget enkel forklaring – nemlig at forholdene for børnefamilierne er bedre end i de fleste andre lande. Men der skal ikke så meget til at ødelægge det: Efter genopretningspakken 2010, der satte loft over børnepengene, faldt fertiliteten i Danmark pludseligt og voldsomt, og det gik ikke overraskende mest ud over barn nummer 3 og derover. Det er ikke rettet op endnu – men effekten vil vise sig, når vi om 30 år diskuterer antallet af beskæftigede danskere.

Fertilitetsproblemet og den langsigtede befolkningstilbagegang skyldes ikke, at folk ikke ønsker at få børn. Det skyldes, at de er forhindret i det – af økonomiske grunde i bredeste forstand.

Desværre er fertilitetspolitikken endnu ikke blevet en del af den økonomiske politik i Danmark – og endnu mindre en del af valgkampen.

Arbejdsstyrken igen

At det er indvandrere, der skaber beskæftigelsen, har i øvrigt en forhistorie: Hovedparten af den fremgang i beskæftigelsen, vi havde i Danmark fra 1996 til 2008, hvilede også på indvandrere – nærmere bestemt på et større antal af dem og ikke mindst en markant stigning i beskæftigelsen blandt de herværende indvandrere (og efterkommere) – hvoraf mange dog har fået dansk statsborgerskab.

Når det gælder indvandrere/personer med indvandrerbaggrund, glemmer man ironisk nok i den offentlige debat altid de absolutte tal. Selv om ikke mindst Dansk Arbejdsgiverforening har påpeget, at det økonomiske opsving ville være sluttet længe før 2008, hvis man ikke havde haft denne arbejdskraftreserve.

Men i modsætning til den nuværende debat om danske statsborgere har den offentlige debat om personer med indvandrerbaggrund alene drejet sig om beskæftigelsesfrekvenserne. Og så glemte man i øvrigt helt at fejre, at beskæftigelsesfrekvenserne var dramatisk stigende fra 1996 til 2008 – indvandrerne *fik* faktisk glæde af det økonomiske opsving.

At det var personer med ikke-vestlig indvandrerbaggrund, der bidrog mest til at sikre beskæftigelsesfremgangen frem til 2008, er en vigtig oplysning. Efter alt at dømmes vil der også vise sig at være flere ikke-vestlige indvandrere i beskæftigelse i 2015, end der var i 2008. De absolutte tal er vigtige, hvis man skal vurdere erhvervslivets forsyning med arbejdskraft. Men de er lidt oplysende, hvis man vil vide, om det er gået indvandrere godt på arbejdsmarkedet under krisen. For der er nemlig i mellemtiden blevet en del flere af dem, så beskæftigelsesgabet til danskerne er faktisk blevet udvidet lidt.

Måske er den øjeblikkelige politiske talforvirring folkeskolens skyld. Danskerne er ikke længere så gode til brøkgregning, og det er nok deraf, forvirringen opstår. Men en brøk har altså både en tæller og en nævner. Og danskernes glæde af beskæftigelsesfremgangen måles ikke ved alene at se på tælleren. Man skal også huske nævneren.